

Madsøya

Les historien om Madsøya

s. 5

Blå sektor

I Ørland kommune

s. 16

Foto: Hakon, N. Renning

KYSTKULTURDAGENE

I LYSØYSUNDET 12.-13. AUGUST 2023

www.frohavet.no for mer info

LEDER

Flere av deltakerne har vært med oss i mange år, og er som veteraner å regne i så måte.

Årets kystkultur dager blir som tidligere år spekket med markedsdeltakere fra mange «forskjellige hjørner» av kongeriket Norge. Flere av deltakerne har vært med oss i mange år, og er som veteraner å regne i så måte. Her vil du finne både håndverksprodukter og andre kreative produkter og litt kunst.

Folk med spesielt interesse for tradisjonsbåter, fra nær og fjern, har meldt at de ønsker å avlegge oss et besøk under arrangementet, så her blir det mulighet til å mimre over svunnen tid.

Lokalmatprodusenter deltar også i år, med både smaksprøver og mere til.

Lokalmatproduksjon på Fosen øker for hvert år, både i omfang og mangfold, og vi har forhåpentligvis bare sett starten på noe positivt både for den som produserer mat, og for dem som er så heldige å få tilgang til kvalitetsvarer i verdensklasse.

I år ønsker vi å utvide sortimentet av «lokalmat» til også å omfatte sjørelaterte produkter, som blir produsert «like utenfor vår egen stuedør. Derfor satses det i år litt ekstra på å servere fiskeprodukter/smaksprøver og diverse fra et eget sjømatfelt.

Hvis alt går som lovet (og været spiller på lag med arrangør) blir det mulig å delta på turer (med RIB) ut til et «visningsanlegg» for produksjon av laks.

Om du i tillegg ønsker å toppe opplevelsen av kystkultur med motordur fra gamle motorer, så kan vi i år presentere en unik samling av gamle påhengsmotorer, hvor den eldste er fra 1913, fremdeles i original stand. Hele samlingen er et resultat av lokal entusiasme for å bevare det gamle, for framvisning til publikum.

Tradisjon tro blir det også i år en gedigen traktorparade bestående av gamle traktorer. Dette er det 10. året hvor lokale krefter pusser støvet av sine gode gamle klenodier for framvisning på Kystkultur dagene i Lysøysundet. Alltid et etterspurt og artig innslag.

Ønsker alle en god sommer, og velkommen til Lysøysundet helga 12. – 13. august.

Ole Jonny Olden, styreleder i Stiftelsen Frohavet

Program

LØRDAG 12. AUGUST

Kl. 11.00 Åpning
Markedsplassen er åpen med tradisjonell kunst og håndverk
Salg av lokalmat

Kl. 12.00 – 16.00
Eliasbåtene (for barna)

Kl. 13.00 Seilasen Gammeldansk og spekesild fra/til Lysøysund.

Kl. 15.00 Jollestaffet fra veteranbåt kaia, påmelding i Kjeungbua.

Kl. 18.00 Markedsbodene stenger.
Kjeungbua vil være åpen med aktiviteter for barn. (seildam og krabbefisking)

Kl. 21.00 – 01.00
UFO-fest ved Ankeret.
Matsservering
Bacalao (Vardevakt)
Grillmat, lapskaus etc (Olden Grendalag)
Rømmegrøt, kaffe og vaffel i «Samklang»

SØNDAG 13. AUGUST

Kl. 11.00 Friluftsgudstjeneste

Kl. 12.00 Markedsplassen er åpen med tradisjonell kunst og håndverk
Salg av lokalmat
Matsservering
Bacalao (Vardevakt)
Grillmat, lapskaus etc ved Olden Grendalag
Rømmegrøt, kaffe og vaffel i «Samklang».

Kl. 12.00 – 16.00
Eliasbåtene (for barna)

Kl. 12.30 Roregatta

Kl. 14.00 Traktorparade

Kl. 17.00 Avslutning av årets Kystkultur dager.
Kjeungbua vil være åpen med aktiviteter for barn. (seildam og krabbefisking)

Begge dager vil det være mulighet for båtkjøring med RIB ut til visningsanlegg (oppdrett)

Trøndelag Sjøførutleie AS driver med bemanning til transportbransjen.

Vi har sjåførere som kan utføre de fleste typer transportoppdrag. Vi kjører hovedsaklig langtransport og lokal kjøring innen thermo og partilast, men har også sjåførere med kompetanse innen åpen kjøring samt tank og ADR.

Vi har egne varebiler og kan ta på oss ekspressoppdrag og følgebilkjøring.

Vi opplever sterk vekst og har stadig behov for nye sjåførere, om dette høres interessant ut så ta kontakt for å høre hvilke muligheter som kan finnes hos oss.

Tlf: 922 63 080 | post@tsu-n.no

HISTORIEN OM

Madsøya

Øya ble først nevnt i Kristoffer Gjeldt jordbok i 1549, men det antas at det har vært bosetting på øya mye tidligere. Opp gjennom årene har øynavnet hatt flere skrivemåter, blant annet Mtzøya og Massøya for å nevne noe.

Fra 1549 har det vært flere hovedeiere. Det inkluderer Kirken, som var opprinnelig eier, Kongen, Austrått og Trondhjems Hospital. I 1832 ble Madsøya en selveiergård da stamfaren til den nåværende Madsøsklekt, Johan Eriksen (f. 1760), og hans kone Martha Jacobsdatter (f. 1754), kom til øya. De kom fra Linesøya i det daværende Bjørnar.

Johan var løytnant og en respektert herre. Den 23. mai 1785 fikk han leie/byggle hele Madsøya med sine holmer og skjær på livstid.

Madsøya er ei øy med sine holmer og skjær og som ligger litt vest for Lysøya, sør for Skjørøya og litt øst for Tranøya.

Skipsleie går mellom Skjørøya og Madsøya.

Madsøya er en av mange øyer som var bebodd utenfor Lysøysund.

Johan og Martha hadde fire sønner, de to eldste ble født på Linesøya. Før Johan og Martha kom, var det beskrevet at øya hadde et hovedhus med kakkellovn, en sengestue, et fjøs, en stor båt med tilhørende fembøring med seil. Av husdyr nevnes det én hest, én okse, én ku med ungnaut, åtte sauer og seks lam. Det var sannsynligvis fra sjøen hovednæringen til øya kom fra.

De to eldste sønnene forlot Madsøya tidlig, og den yngste av dem, Klaus, druknet i sjøen i 1825. Dermed var det bare én sønn igjen, Hans Kristian (f. 1791), som giftet seg med Jokumine Kristianne Brandt (f. 1794) fra Mandalen. De blir de neste eierne av Madsøya.

I 1831 kjøpte Hans Kristian Madsøya for 400 daler fra Staten, og fra da ble Madsøya en selveiergård. Samme år ga han sin far et kårbrev. I 1932 var det 16 fastboende på øya.

Sommeren 1860 døde Hans Kristians kone Martha. Da bestemte Hans Kristian seg for å dele gården i to for sine to sønner. Den 1. oktober 1860 ble Madsøya delt i to like deler. De nye brukerne på Madsøya ble brødrene Johan Martin Hansen og Erik Andreas Hansen, og yngstemann måtte bygge nytt. Det nye huset og fjøset ble ferdigstilt mellom 1863-1865. Husene lå bare et lite steinkast unna hverandre.

Begge gårdene hadde mange innbyggere fra 1860 til 1900. Så begynte folketallet å synke. På det meste bodde det nesten 40 fastboende på øya.

På gården til Johan Martin var det sønnen Hans Morten som ble neste eier, men han døde tidlig på 1900-tallet. Ingen av de fem gjenværende barna ønsket å komme tilbake og overta gården. Derfor solgte enken etter Hans Morten til brorsønnen Jørgen Benjamiinsen Storø, som kom fra Storøya Søndre på Valsøya. Jørgen er bestefar til dagens eier, Per Storø.

På gården til Erik Andreas var det sønnen Hans Kristian som ble neste eier. Han var skipper og ønsket egentlig ikke å overta, men som den eneste overlevende sønnen ble han nødt til det. Brødrene Nikolai Kristian og Johan Ludvik druknet i en kullseiling den 10. november 1891.

Hans Kristian ble gift to ganger, og med sin første kone fikk han to barn, Johannes og Johanne Margrethe. Med sin andre kone fikk han også to barn, Øyvind og Kristian.

Sønnen Kristian døde i en sprengningsulykke sør på Madsøya i 1917, bare 17 år gammel. Johannes, fra det første ekteskapet, jobbet som motormann på en motorbåt og ble neste eier.

Johannes fikk syv barn, og den eldste sønnen, Johannes Alfred Madsø (f. 1924), ble neste eier.

Madsøya ble drevet som en gård fram til midten av 1980-tallet av Johannes og Kirsten Madsø.

De drev med kyr og melk frem til 1982-1983 og flyttet deretter til land i Lysøysundet. Einar og Toril Madsø drev videre, hovedsakelig med okser, frem til 1985-1986, da driften ble avsluttet og de flyttet til land i Lysøysundet, de også.

Etter denne perioden ble halvparten av Madsøya overført til Knut Jarle Madsø, som var sønnen til Johannes og Kirsten. Knut Jarle og hans kone Bente Haugen Madsø brukte stedet som et feriested. Etter Knuts død i 2010 tok Bente over stedet og startet opp drift som sauebonde igjen fra 2013.

Begge husene på gården ser nesten ut som de gjorde da de var ferdigstilt på midten av 1860-tallet. Ut fra gjenværende regnskapsinformasjon fra Madsøya ser det ut til at fiske mest sannsynlig var hovednæringen fram til 1950-tallet. Etter det tok gårdsdrift over. Det var alltid folk fra Madsøya som deltok i Lofotfisket.

Madsøya, Sjørøya og Adsen hadde også sin egen skole, kalt Øén skole, der ansvaret for opplæring ble byttet mellom øyene. Siste året var sannsynligvis på Madsøya, da den gamle skolebenken fortsatt står der.

Øya hadde en liten vindmølle før de fikk elektrisitet i 1952.

Fosna-Folket

25. 9. 1964

Lokalavisen for Fosen

Kr. 1,25

Nr. 89
Fredag 28. nov. 1977
12. årgang

DET KGL. N. V. BIBLIOTEK
ERL. SKAKESGT
7000 TRONDHEIM
477C

En mann i livsfare da

Moloen på Madsøya raste ut

Moloen som er under bygging på Madsøya ved Lysøysund raste ut og forsvant i havdypet onsdag middag. Ingen personer kom til skade ved uhellet, men det var nær på for Johannes Madsø som var ute i båt like ved moloen da den raste ut. Årsaken til at havbunnen raste ut, og dro med seg moloen som nesten var ferdig, er ikke fastslått.

innenfor moloen. Han hadde fått løsnet fortøyningen og skulle til å starte motoren da moloen forsvant. Johannes Madsø forteller at det var som om sjøen forsvant under ham og båten ble dratt ned til bunnen der han ble slått utav. Hvor lenge han var under vet han ikke, men det føltes lenge. Han kom seg opp til overflaten, men da var det helt mørkt, og det er vel trolig at han har kommet opp under en vellet båt. To ganger klarte han å trekke pusten før dragsuget igjen trakk ham under. Denne gangen må han ha vært ganske dypt, for han forteller at det presset voldsomt mot ørene. Da han endelig

kom opp var det en tømmerstokk like ved og han fikk grepet tak i denne. Etter en stund ble stokken med Madsø skylt opp på land av bølgen. Han klarte å komme seg opp til hus med egen hjelp, men var svært utmattet, og for sikkerhets skyld ble Johannes Madsø sendt til lege på Ørlandet. Flere båter gikk tapt eller ble ødelagt da moloen raste - og forårsaket en flodbølge som trolig har vært 5 - 6 meter høy. Bølgen skyllet langt innover land og dro med seg båter og redskap som var lagt opp langs strendene.

Forts. s. 6

TRE LEGEDAGER I UKA PÅ REVSNES HERETTER

Etter alt å dømme kommer legetjenesten i Stoksund-området til å bli betydelig forbedret med det første. Distriktslege Finn H. Reknes i Åfjord har overfor kommunen uttalt atlegen kan tenke seg å betjene kontorene i Revsnes 3 dager i uka. Grunnen til at dette kan gjøres er at Åfjord nå har fått en turnuskandidat i tillegg til de to faste distriktslegene.

Distriktslege Finn H. Reknes tilbyr nå 3 kontordager for legene på Revsnes.

ligheten i 1. etasje, på det

Forts. s. 6

FYLKESVASKEDIET I HUSBYSJØEN ÅPNET

1,7 mill

Spesiell hendelse på Madsøya da Moloen raste ut i 1975

Utdrag fra Fosna-Folket

28. november 1975

Den gamle meierbygningen som er gjort om til vaskeri. Foruten meieri har det tidligere også en tid vært bakeri her.

helseinstitusjonene på Fosen

Fylkets fellesvaskeri har kjøpt gamle meierbygningen i Husbysjøen og omarbeidet til en vaskeriledning med en kapasitet på 1 tøy pr. dag. Onsdag ble vasketøyet offisielt åpnet og tatt i bruk. Følge intensjonene skal fellesvaskeriet avdeling i Husbysjøen ta all vask av tøy fra helseinstitusjonene Ørland Sykestue, Ørland Sykeheim, Bjugn Helsecenter, Åfjord Helsecenter, Helsecenter og Råkvåg Syke-

Husbysjøen har det nye vaskeriet med 8 nye arbeidsplasser, og den ordningen vil ifølge Fylkets vaskerikalkulasjoner føre til rasjonalisering og store økonomiske besparelser. Alt er imidlertid ikke bare fryd og gammen på alle hold, i Råkvåg og Åfjord og kanskje spesielt i Ørland står man i fare for å miste arbeidsplasser.

På Ørland kommunestyres møte i går ble tatt opp en interpellasjon fra Turid Skogstad (Ap) om hva

Ørland kan gjøre for å beholde de arbeidsplasser kommunen vil miste ved at vasken fra kommunens helseinstitusjoner blir foretatt utenbygds.

Opptakten til en omdisponering på vaskerisektoren for helseinstitusjonene i Fosen ble gjort så tidlig som 26/11-73, da Fylkesutvalget nedsatte en komite som skulle utrede spørsmålet, spesielt med henblikk på rasjonalisering og økonomisk besparing. Utvalget leverte sin innstilling 13/2-75, og det framgikk her som det beste alternativ å utvide Fylkets fellesvaskeri i Trondheim med en avdeling i Husbysjøen, som skulle forestå all vask av helseinstitusjonenes tøy i Fosen og en avdeling i Agdenes. De kalkulasjoner vaskerietutvalget hadde gjort viste tydelig at en slik ordning vil bli pengebesparende, og denne besparelsen skal komme helsesektoren til gode. Vaskerietutvalgets innstilling ble sendt til kommunene for uttalelse uten at

det kom særlig store reaksjoner verken i den ene eller den annen retning. I mai i år vedtok så fylkestinget å etablere en avdeling av Fellesvaskeriet i Husbysjøen med en kapasitet på 7 tonn. Vaskeriet i Husbysjøen er nå ferdig og ble tatt i bruk onsdag. I Agdenes skal man etter planene komme igang i 1977.

For å utrede spørsmålene omkring det nye vaskeriet nærmere, ble det fredag i forrige uke holdt et møte i Husbysjøen mellom representanter for fylket og helseinstitusjonene i Fosen. Tilstede var vaskerisjef Hans Soland ved Fylkets fellesvaskeri, overingeniør Svein Simonsen og konsulent Rolf Gudvangen ved sykehussjefens kontor, bestyrer Tore Dalen ved Rissa Helsecenter, bestyrerinne Anna Due Winsjansen, styreformann Alf Worpvik og styremedlem Benny Worpvik fra Råkvåg Sykehjem,

Forts. s. 6

Samferdselskomiteen går inn for Flakk-Rørvik

Samferdselskomiteen i Stortinget har sagt seg enig med Sør-Trøndelag fylkesutvalg i at den framtidige hovedforbindelse mellom Fosen og Trondheim skal være Rørvik-Flakk. Dette går fram av komiteens innstilling til samferdselsbudsjettet for 1976. I innstillingen blir det ikke

Samferdselskomiteen mener at spørsmålet om ferjeforbindelse eller hurtigbåt på denne strekningen må vurderes av de lokale og sentrale myndigheter på et senere tidspunkt. Det blir i innstillingen pekt på nødvendigheten og fordelene ved å legge gjennomgangsførbindelser utenom

beholde Vanvikan-Trondheim som hovedforbindelse. Mindretallet mener at det må settes inn ferjer i begge forbindelsene over Trondheimsfjorden.

Etter denne innstillingen er det overveiende sannsynlig at Stortinget kommer til å realisere Flakk - Rørvik. I fram-

MAGNAR WIİK GJENVALGT I ROAN

Ordfører Magnar Wiik ble gjenvalgt da det nye Roan kommunestyret hadde konstituerende møte mandag. John Monkan ble valgt til ny varaordfører.

Roan Formannskap består av fem medlemmer og ved valget ble det levert inn 5 lister, en fra Arbeiderpartiet, en fra Senterpartiet, en fra Høyre, en fra Kristelig Folkeparti og felleliste for Venstre-

valgt inn for Sp, Johan Sagbakk for Ap, Henning Martinsen for Høyre, Magnar Wiik for Venstre/DNF og Ingar Lunde for Kr.F.

Ordførervalget bød ikke på overraskelser. Magnar Wiik var eneste kandidat og fikk 15 av 17 stemmer, to representanter stemte blankt. Som varaordfører foreslo Ap Johan Sagbakk fra egen gruppe mens de ville ha Ingar Lunde.

Foto: Håkon. N. Rønning

Vi støtter

Kystkulturdagene og kystkulturavisen

7160 Bjugn | tlf 72 52 70 00 | www.fosenus.no

Vi er forhandler av Vestlandshus og kan tilby hus, hytter og garasjer fra deres sortiment, eller vi kan tegne etter dine ønsker og behov.

Nettverk for frivillige lag og organisasjoner er et fellesskap for økt engasjement, initiativ og samarbeid.

Til høsten blir det kurs for kasserere og kurs i organisasjonsarbeid. Følg med!

Kontakt/innmelding: Gunn Berit Tangen (48182882) – gunnberittangen@gmail.com

Lysøysund handelsforening

FORENINGSBRYGGA

Lysøysund Kystkultursenter/Stiftelsen Frohavet har bl.a. som formål å formidle historien om hvordan livet artet seg langs kysten tilbake i tid. Tidene har forandret seg i veldig stor grad – og Lysøysundet er intet unntak i så måte.

Et besøk i Lysøysundet i dag er helt forskjellig fra et besøk i 1960 og bakover i tiden. Historien forteller om et rikt liv med fiske og fiskebåter. Til tider var det angivelig så mange fiskebåter innom, at man kunne gå «tørrskodd» fra fastlandet og over til Lysøya.

Lysøysund Handelsforening ble stiftet så tidlig som i 1876 som «Landhandleri». De hadde et allsidig varesortiment, særlig viktig ble fiskeutstyr og drivstoff. Drivstoff til fiskebåter ble kalt «solarolje» - det vi i dag kjenner som diesel.

Handelsforeningen kjøpte og solgte all slags fisk og sild. Det fantes bl.a. 2 kaianlegg, salteri, og lager. Da det ikke fantes kjøle- og fryserom i gamle dager, hadde de et eget «ishus». Det var det viktig at fisk ble påført is for lengst mulig holdbarhet. Is ble hentet fra Vikavatnet hvor man om vinteren saget store isblokker og fraktet til – og lagret i ishuset.

Jeg husker selv ishuset; det hadde tykke vegger og erindrer at det var isolert med sagflis. Det var viktig at isen holdt seg så lenge som mulig utover våren og sommeren. Ishuset kan sees på bildet til høyre for bryggebygningen. En dieseltank sees bortenfor ishuset, og det lille bygget bak tanken

var stallen. Hester var fortsatt et vanlig «kjøretøy». Rett opp for ishuset var det første butikklokalet, mens den hvite bygningen bak var bakeri.

Med så mange fiskebåter og fiskere som oppholdt seg i Lysøysundet på samme tid oppsto det et stort behov for brød og bakevarer. Nærmeste bakeri befant seg på Brekstad, så behovet ble en utfordring. Veien fra Brekstad til Lysøysundet var lang på den tiden, og de hadde få biler til disposisjon. Brekstad Dampbakeri og Konditori AS besluttet derfor å bygge et eget bakeri i Lysøysundet for dekke etterspørselen for brødvarer. Bakeriet ble bygget i 1954-1955.

Ulrik Lund fikk ansvaret for å drive bakeriet. Det ble levert veldig mye fisk og sild til Lysøysundet på den tiden, så det var mange fiskere som trengte brødvarer. Bakeriet hadde ingen varebil til disposisjon, så brødvarene ble fraktet med trillebåre bort til båtene. Eventyret pågikk frem til 1959, som var et kronår. For å illustrere hvor mye sild som ble levert, ble det sagt at om man bygde en berge med 12 meters høye vegger på Karl Johan i Oslo – fra slottet til jernbanen – ville bingen vært full av sild.

41472 Lysøysundet

A/S Namsos

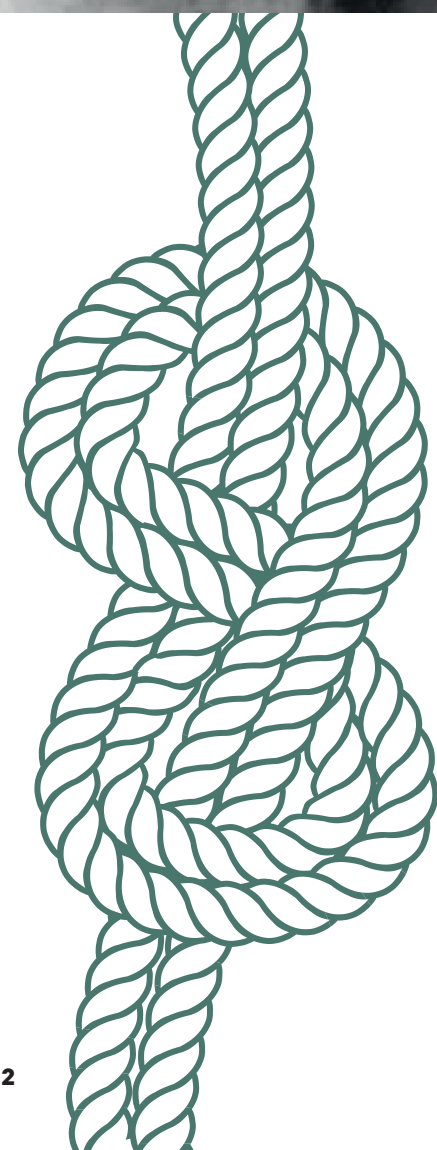
Lysøysund handelsforening på 50-tallet

Men i 1960 ble silda plutselig borte, og bakeriet ble derfor nedlagt. Kilde: Kjell Ulf Lund, Surnadal, født 1951 (Sønn av Ulrik Lund)

Bakeriet ble senere overtatt og brukt som butikklokale av Lysøysund Handelsforening. Det var fortsatt bra med fisk og stor virksomhet med driften. Men det ble mindre og mindre landing av fangster i tiden fremover på 60-tallet. Det ble derfor besluttet å selge bedriften. Den ble solgt til Halvdan Braa i 1970. Fra 1970 het bedriften Lysøysund Handel. Det ble fortsatt landet en del fisk, og det ble produsert egen fiskemat. Det var også mottak av krabbe til foredling.

Det var sjøveien som var hovedfartsåra. Namsos Dampskipsselskap (Senere Namsos Trafikkselskap) trafikerte strekningen Namsos-Trondheim med sine skip. De var kombinerte last- og passasjerskip. Lysøysund var en av de viktigste dampskipsekspedisjoner for Namsosbåtene, og hadde ofte to anløp per døgn.

Store mengder gods og mange passasjerer ble fraktet med båtene. I en rutetabell fra 1918 fant jeg over 40 anløpssteder mellom Trondheim og Namsos. En tur fra Namsos til Trondheim varte fra tirsdag kl. 19:00 – til ankomst i Trondheim torsdag kl. 07:30. Bare mellom Trondheim og Lysøysundet var det 9 anløpssteder. I nyere tid var det adskillig færre – og på slutten var det anløp på Uthaug og Tarva før Lysøysundet.

FIRE

«generasjoner
NAMSOSBÅTER»

DS Nauma

Anløper Lysøysundet – trolig tidlig på 1900-tallet. Ble bygget i 1891. Byggenummer 58 fra Trondhjems Mekaniske Verksted. I trafikk mellom Namsos og Trondheim fra 1891 til 1938. «Overlevde» både første- og andre verdenskrig. Utleid fra 1938 til 1940. Rekvirert av tyskerne fra 1940 til 1945. Tilbakelevert i dårlig stand 1945. Reparert og utleid i 1946. Hugget i 1959.

DS Kysten

Ble bygget i 1909. Byggenummer 139 fra Trondheim Mekaniske Verksted. I trafikk mellom Namsos og Trondheim fra 1909 til 1964. «Overlevde» både første- og andre verdenskrig. Ble rekvirert av «Die Deutsche Kriegsmarine» både i 1940 og 1944. Ble imidlertid levert tilbake etter kort tid i begge tilfeller. Ble forlenget i 1950. Ble solgt til Tvedestrand i 1964, og videresolgt til Tønsberg i 1971. DS Kysten er fortsatt i drift i Tønsberg, og det går an å bestille fjordtur i sommerhalvåret.

MS Namsos

Ble bygget i 1954. Byggenummer 231 fra Trondhjems Mek. Verksted. I trafikk mellom Namsos og Trondheim fra 1954 til 1969. Solgt til London i 1969. Videre solgt en rekke ganger.

MS Folla

Ble bygget 1978. Byggenummer 36 fra Brattvåg Skipsinnredning A/S, Brattvåg. I trafikk mellom Namsos og Trondheim fra 1978 til 1994. Den 16. april 1991 Evakuerte passasjerene da Hurtigruten NARVIK grunnstøtte på Leikubåa ved Smørholmen lykt utenfor Lysøysund.

KILDER

Fylkesleksikon Sør-Trøndelag 1949, s 849. Boken «Havet, fjorden og folket. Leif B. Lillegaard Kjell Lund, Surnadal. Sønn av Ulrik Lund.

I Bjugn Sparebank er vi stolte av å være tett på våre kunder, modige i våre beslutninger, og solide i vår virksomhet.

Vi har som bank fokus på hvordan vi kan påvirke nærmiljø og samfunnet rundt oss på en positiv måte, og hvordan vi kan hjelpe våre kunder til å ta gode bærekraftige valg og realisere sin drømmer.

Det handler om det vi skaper sammen.

Vi lar dette være synlig i at vi årlig deler ut sponsormidler og bidrar med gaver til lokal-samfunnet.

I 2023 har vi blant annet fått være hoved-sponsor for «BØSK», «Stolpejakten» i Ørland kommune og «Kopparn Opp». I tillegg til dette så bidrar vi årlig til skyting, rusen og mange andre lag, foreninger og klubber som alle har til felles at de gjør Ørland kommune bedre å leve i.

De vi har støttet hittil i år:

- Bjugn Skytterlag
- Fosen VGS
- Frisbeegolfbane på Fosen Videregående
- Fosen VGS – «Grease» musikal
- Asserøy IL&UL – Stolpejakt
- Fosen VGS – Russeavis
- Bjugn Travklubb
- Kopparn Opp
- Stjørna Jeger og Fisk
- Forskerlab – Sommerlab 2023
- BØSK
- Bjugn Bygdatun – Mølnargården
- FK Fosen

Eliasbåtene

BJUGN SPAREBANK

Eliaskjøring begge dager 12.00-16.00

Friluftsgudstjeneste

PÅ BRYGGA

Søndag 13. August 11.00-12.00
V/sokneprest Ole Thomas Bientie
Reiten i vakre omgivelser!

Alle er velkommen!

«Blå sektor»

I ØRLAND KOMMUNE

Ørland kommune er en kommune i vekst, og bidrar til utvikling og vekst både regionalt og nasjonalt.

Som vertskap for Norges nye kampflybase vil kommunen være en hovedarena for militærindustriell utvikling i denne del av Europa på både kort og lang sikt.

Historisk har kystområdene hatt stor betydning for bosetting på Trøndelagskysten. Folk har i uminnelige tider skaffet seg levebrød fra havet, og i tider med dårlige kår i landbruket, kom folk flyttende ut til kysten for å skaffe seg mat for å overleve.

Denne utviklingen ser man også i Ørland kommune i dag, med en økning i antall innbyggere (også yngre) som starter opp næringsvirksomhet knyttet til akvakultur, fangst og fiske.

I løpet av de siste 10 årene har kommunen hatt en betydelig næringsvekst innen marin sektor, med en vekst i samlet omsetning fra 4,9 milliarder kroner i 2017 til 7,7 milliarder kroner i 2021.

Med alle ringvirkninger er det over 900 sysselsatte i «Blå sektor» i Ørland kommune, og dette kjer mye på grunn av ny industriell virksomhet som bidrar til utvikling av Norsk sjømatproduksjon og et viktig grunnlag for nasjonens fremtidige inntekter.

Ørland kommune opplever også en positiv utvikling innen fiske og fiskemottak. Fra større bedrifter som bearbeider villfanget fisk til en

økt interesse blant kommunens yngre for å investere i fiskebåt for å bli heltidsfiskere.

Utviklingen bidrar til folketallsvekst, økt kompetanse, økt næringsutvikling- og sysselsetting, og en positiv utvikling for Fosenregionen, Trøndelagskysten og Trøndelag fylke for øvrig.

Ved siden av forsvarsaktivitet vil utviklingen innen «Blå sektor» være den viktigste muligheten for å skape næringsutvikling og arbeidsplasser i Ørland kommune i uoverskuelig framtid.

Det er også en positiv utvikling innen fiskeoppdrett fiske og fiskeindustri med flere viktige bedrifter:

Grøntvedt Palagic AS er en av verdens største eksportører av tønne marinert sild. Bedriften har over 200 ansatte og omsetter årlig for over 700 mill. kr.

Grande Fiskerute AS Foredling og distribusjon av fisk. Årlig omsetning på rundt 38 mill. kr og har 27 ansatte.

Fosen Skalldyr AS Foredling og salg av krabbe. Årlig omsetning på ca 15 mill. kr. og har 6 ansatte.

Fiskemottak ved Coop Vallersund er godkjent som fiskemottak og videreformidler fisk bl.a. til Grande Sjømat AS på Uthaug, som er den viktigste aktøren som bearbeider og distribuerer fisk fanget av lokale fiskere i Ørland kommune

Det er et registrert 24 fiskebåter i Ørland kommune:

Uthaug	7 båter
Brekstad	1 båt
Opphaug	2 båter
Oksvoll	1 båt
Bjugn	6 båter
Lysøysundet	3 båter
Senjahopen	1 båt
Vallersund	3 båter
Totalt	24 båter

Alle båtene er under 15 m og driver fiske innenfor ulike arter og kvoter, fra Lofotfiske om vinteren til krabbefiske om sommeren. Flere båter har egne torskekvoter og deltar på Lofotfiske. I fiskerman-tallet er det registrert 30 aktive fiskere i Ørland

kommune, 25 fiskere har dette som heltidsyrke, og 15 av disse er under 40 år.

Se tabell nedenfor.

Lønngrunnen er det siste «skuddet på stammen» når det gjelder oppdrettsanlegg i Ørland kommune. Anlegget ble satt i drift i mai 2020 og med denne lokaliteten er det nå oppdrettskonsesjoner på til sammen 15.600 tonn laks.

Omsetning og vekst innen «Blå sektor» i ørland kommune, skyldes mest en økning i leverandørindustri knyttet til havbruk:

MOWI Fish Feed AS Startet opp produksjon av fiskefor i et nytt produksjonsanlegg på Valsneset i 2012. I 2021 omsetter fabrikk for over 5 mrd. Kr. og har ca. 100 ansatte.

Scanbio AS Prosessindustri med avfall fra fiskeoppdrett som råstoff (avfall fra slakterier og

død fisk). Omsetter for rundt 700 mill. kr. i 2019, og over 100 ansatte.

Fiizk Protection AS Produserer av lukkede merdesystemer til oppdrettsanlegg. Årlig omsetning på over 80 mill. kr. og har 76 ansatte.

Norsk Havservice AS Utførere undervannstjenester, dykking mm. og andre service funksjoner for oppdrettsbransjen. Årlig omsetning på over 15 mill. kr. og 6 ansatte.

SMIR AS Bedrift som har utviklet innovative løsninger for avlusing av fisk i oppdrettsanlegg. Selskapet har bl.a. bygget opp avlusinganlegg på lektere og flere båter, og har en omsetning på 128 mill. kr. og 6 ansatte.

Virksomheten innenfor leverandørindustri har vært sterkt økende i perioden 2013 – 2023.

Siden 2020 har Ørland kommune registrert og rapportert virksomheten ved våre havner til Statistisk Sentralbyrå. Registreringen viser en betydelig aktivitet som bl.a. innebærer nærmere 1,5 mill. tonn gods inn og ut, og over 3000 årlig anløp av ved våre større havner i 2021, dvs. et snitt på over 8 anløp i døgnet året rundt.

Havneanlegg som er registrert er

Havner inn+ut:	Tonn:	Anløp:
Valsneset	722.497t	578
Ottersbo	257.516t	162
Lysøysundet	163.645t	272
Stuaneset (Bjugnfjorden)	116.339t	300
Uthaug	114.905t	692
Brekstad	24.327t	58
Tinboden	21.230t	14
Gullvika	13.482t	16
Gårten	262t	400
Fosen skalldyr	174t	300
Olden(brønnbåt)	150t	4
Vallersund (Coop-Fosen)	126t	160
Høybakken	47t	80
Totalt	1.434.700t	3.036

I Ørland kommune finnes dag følgende oppdrettslokaliteter:

• Lønngrunnen	(MOWI AS)	6.240 tonn laks
• Persflua	(MOWI AS)	6.240 tonn laks
• Tristein	(Salmar AS)	3.120 tonn laks
• Oldøya	(Norgesskjell AS)	2 blåskjeloppdrett på ca 80 DA
• Olden	(Oldenselskapene AS)	Settefiskanlegg på land
• Leikvangbukta	(MOWI AS)	300 tonn stamfiskanlegg på land
• Tranøya	(MOWI AS)	1.560 tonn stamfiskanlegg i sjø
• Rundklumpen	(MOWI AS)	1.560 tonn stamfiskanlegg i sjø
• Havsundet	(MOWI AS)	780 tonn stamfiskanlegg i sjø

I tillegg er det to aktører som har fått konsesjon til oppdrett av driver innenfor LUR arter (liteutnyttede ressurser):

• Gjemsøyskjæra	(Statssnail AS)	50 tonn strandsnegleoppdrett
• Halsøya	(Stein E. Moxnes)	40 tonn oppdrett av fjærerur

Dette viser at det skjer en betydelig virksomhet ved de ulike havneanleggene og at det er et potensiale for videre utvikling.

Kysten av Ørland kommune har i alle tider vært forvaltet på en bærekraftig måte.

Kystområdene har så verdifulle kvaliteter at Fylkesmannen i Trøndelag og Miljødirektoratet har foreslått et marint vern av store deler av kystområdene.

Et marint vern vil legge klare begrensninger på hvordan man best kan utnytte sjøområdene, og dermed begrense folks muligheter til selv å kunne avgjøre hvordan en bærekraftig utnyttelse, utvikling og vekst i området kan ivaretas i fremtiden.

En nøktern beregning (laget av Sjømat Norge) viser at selv med mindre tetthet enn i tilsvarende sjøområder i Trøndelag, har foreslått vernet område et potensiale på 10 oppdrettslokasjoner. Dette vil tilsvare en årlig produksjon på 40.000 tonn fisk, som tilsvarer en 4% økning av det totale oppdrettsvolumet i landet.

Ørland kommunes utfordring vil i fremtiden være å legge til rette for økt verdiskaping innen marin sektor i kommunen. Måltrettet bruk av kommunale og andre offentlige virkemidler er et viktig bidrag til realisering av økt bærekraftig verdiskaping langs kysten i Ørland kommune.

De viktigste kommunale virkemidlene i denne sammenheng er:

- Kommunalt apparat for næringsutvikling
- Kommunal plan- og arealforvaltning
- Strategisk næringsplan
- Kommunale og andre offentlige utviklingsmidler – næringsfond
- Tilrettelegging og utvikling av kommunale havneanlegg og næringsarealer
- Tilrettelegging for god kommunikasjon (veier, transport, data, telefoni etc.)
- Tilrettelegge for kompetanseheving og utdanning

Det er uten tvil et betydelig potensiale for utvikling og vekst innen «Blå sektor» i Ørland kommune, og det er mange dyktige og dedikerte folk som jobber innen denne næringen.

Påhengsmotorer

BJØRN LEIKVANGS SAMLING AV GAMLE

Den som kjenner Bjørn, vet at han alltid har vært lidenskapelig opptatt av det meste «som går rundt».

En av hans store interesser er gamle påhengsmotorer, som i dag består av en samling på 15-20 stk. motorer. Den eldste motoren i samlinga er produsert så tidlig som i 1912. Dette er en Evinrude 3-4 hk, som startes med handsveiv på svinghjulet. Dette var nok ikke noen god løsning for oppstart av en motor, så etter en stund gikk man over til startsnor innebygget i et starthus på toppen av motoren.

I Bjørns motorsamling finnes mange forskjellige utgaver av påhengsmotorer fra 20-tallet og fram til 50-tallet. Nesten alle er i original stand, og komplette. I tillegg har Bjørn også tatt vare på datidens brosjyrer, og annen korrespondanse mellom kjøper og leverandør av påhengsmotorene, helt tilbake til tidlig 30-tall.

Det meste av Bjørns samling blir stående utstilt under årets Kystkultur dager, og tidvis vil du også finne han i nærheten av motorene, slik at du også kan få en spennende historie om hver enkelt motor.

Kort sagt en kulturskatt, som vi gleder oss til å vise fram for publikum under årets Kystkultur dager i Lysøysund.

SCANBIO – LEDENDE INNEN RESIRKULERING AV RESTRÅSTOFF FRA SJØMAT.

Vi omdanner restråstoff fra sjømatnæringen til sirkulære produkter og er en tilrettelegger for bærekraftig mat- og energiproduksjon. I 2022 bidro vi blant annet til en **produksjon av grønn energi tilsvarende energiforbruket til 8600 husstander.**

Sammen med våre nye eiere Pioneer Point Partners og Verdane vil vi akselerere og skalere opp ScanBio gjennom mange spennende prosjekter. Dette vil sikre bærekraftig vekst og positiv utvikling fremover.

ScanBio har fabrikker i Bjugn, Lysøysund og på Bornholm, hovedkontor i Trondheim og sju skip som transporterer råvarer inn og ferdigvarer ut.

scanbio.com

ScanBio

Fosen historielag

KOMMER TIL KYSTKULTURDAGENE

Visste du at Olav Tryggvasson ga opp kristninga av Nord-Norge da han kom hit til Fosen?

Han hadde passert Lysøysund, og var på vei nordover mot Roan i Bjørnør da han fikk, i følge Snorres kongesagaer, høre at høvdingen Tore Hund var på vei sørover med en stor hær. Tryggvasson snudde og dro sørover med uforurettet sak.

Et par hundre år senere, i 1225 ble 17-årige Margrete Skuledatter fra Rein gift med kong Håkon Håkonson og ble dronning i håp om at hennes far Skule Bårdson på Rein skulle forsones med kong Håkon. Det skjedde ikke, men da hun satt som enke på Rein fikk hun oppleve at hennes og Håkons sønn, Magnus Lagabøter skapte et styre basert på fred etter at den uforsonelige borgerkrigen som raste i landet fra 1120 til 1240.

På 1520-tallet, etter at hun ble enke, trådte Inger fra Austrått fram som en aktiv godseier og politisk aktør, der maktspillet mellom henne og erkebiskop Olav Engebretson i Nidaros er mest kjent gjennom Henrik Ibsen «Fru Inger til Austrått».

Da var allerede arbeidet i marmorbruddet på Almenningen utenfor Roan godt igang. Her ble det hogd ut opp til seks meter lange marmorsøyler, som ble fraktet med båt inn Trondheimfjorden og brukt som byggematerialer i Nidarosdomen. Småsteinen ble brukt til trappetrinn i dommen.

Mindre vet vi om hvorfor Dragseid i Åfjord har Nordens største samling av gravhauger og bautasteiner. Hva var det som foregikk her for 1500 år siden? Hvem hadde sete her, og hvorfor ble så mange gravlagt her?

Uti Frohavet rådde Guri Kunna. Det er neppe noen som har sett sagnkvinnen Guri Kunna, men historiene om denne trollkvinnen som holdt til på øyene ute i Froan er mange og fantastiske. I følge sagnene var Ut-Frovær et sted med uendelige rikdommer. Her fantes det kornåkrer så langt øyet kunne se, sola skinte alltid og kyrne der ute var så store og feita at de glinset. Det var melk nok til en hel by bare i ett av jurene.

Fosninger finner vi også innen kvinnekamp og kvinnefrigjøring. Den mest markante var Augusta Paaske, gift Aasen fra Osen. Hun sto fram som en av de mest markante forkjempere for at kvinner skulle ha samme rettigheter som menn i samfunnet. I 1920 deltok hun på den 2. Komintern i Moskva etter revolusjonen i 1918, sammen med blant andre Einar Gerhardsen. Under et flystevne ble hun dessverre truffet av et fly som styretet, og døde bare 42 år gammel. Hun er gravlagt i muren på Den Røde Plass i Moskva.

Og da har vi ikke nevnt alt arbeidet og slitet og farene som alle fosningene utsatte seg for på havet for å sikre mat til seg og sine.

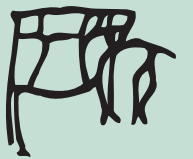
Fosen har satt mange dype spor i landets historie. Det er dette vi i Fosen historielag arbeider med å samle inn opplysninger om og formidle videre.

Så langt har vi gitt ut 62 årbøker, som inneholder tilsammen over 800 artikler om vår egen historie. I tillegg har vi gitt ut Fosens historie 1 - fra istiden til 1730. Nå arbeider vi med Fosens historie 2, som vil omhandle perioden 1730 - 1860, en meget spennende og for de aller aller fleste en ukjent historie. Planlegger utgivelse i 2024.

Fosen historielag ble etablert i 1947. Kristian Nygård fra Lysøysund var pådriver i etableringen av laget, som omfatter gamle Fosen fogderi, i dag bedre kjent som alle kystkommunene i gamle Sør-Trøndelag. Det kom tre årbøker, før aktiviteten dabbet av.

I 1964 fikk de unge studentene Kolbjørn Aune og Eilert Bjørkvik revitalisere laget. De neste 50 årene redigerte de årboka vår.

Så langt har årbøkene våre vært flaggskipet vårt. I tillegg har vi gitt ut 102 utgaver av medlemsblad. Her prøver vi å fortelle kortere historier, og formidle ny kunnskap om historien vår.

I 1926 fant geologen Thorolf Vogt en figur i fjellsiden av Almfelet nord for Gjølgevatnet i Bjugn. Figurene antas å være laget i yngre steinalder, 4000 - 1700 f. Kr.f, og er dermed fire - fem tusen år gamle.

Figuren har vært logoren vår siden 1972.

De siste årene har ny teknologi gitt oss nye muligheter. Derfor har vi både egne web-sider og ei aktiv facebook-side. Vi ønsker at flere skal bli bedre kjent med historien vår.

Under Kystkulturdagene kan du besøke oss på staden vår. Her har vi alltid noen historiske godbiter, konkurranser, og masse gode tilbud. Eller kanskje du har noe å fortelle oss?

Velkommen innom bua vår!

Vil du vite mer om Fosens historie?

Fosen Historielag finner du på nett: fosen-historielag.no
facebook.com/Fosen historielag
Tlf: 94 12 12 02

 ANKERET

Besøk vår
restaurant
i sommer!

Åpningstider i juli:

mandag-torsdag : 13-22

fredag-lørdag : 13-23

Søndag : 13-18

**Fest med
UFO**

PÅ KYSTKULTURDAGENE

12.AUGUST

CC.350,-

Se mer informasjon og book bord på:
www.ankeretbrygge.no

Traktorparaden

UNDER KYSTKULTURDAGENE

Det er i år 10 år siden første gang traktorparaden ble gjennomført under Kystkulturdagene.

Paraden ble den gang dratt i gang etter forespørsel fra leder i arrangementet om ikke Hans Sundet kunne organisere en parade. Etter en kjapp samtale med Dag og Håvar Sundet ble det parade. Paraden har vært innholdsrik med mange forskjellige traktorer fra lokalmiljøet i Lysøysundet, men også lenger fra Vallersund, Oksvoll, Nes og Bjugn. Antallet har variert noe fra 10 – 35stk traktorer representert fra 1940–70 tallet. Paraden har alltid blitt meget godt mottatt av publikum.

TRAKTORHISTORIKK

De første traktorer med forbrenningsmotor ble utviklet i USA i 1890-årene, de første dampdrevne forløpere allerede omkring 1850. De var like ofte

motoriserte ploger som egentlige traktorer. Det som kjennetegnet de førstetraktorene var at de var store og tunge med jernhjul og egnet dårlig på de fleste jorder i Norge, men best på de store sletter i f.eks. USA. Men den første traktoren som kom til Norge (en motorplog) ble faktisk importert til Dønna i Nordland av godseier C. Coldevin i 1907.

Fra 1916 kom et antall tohjulstraktorer («Jernhesten») av Moline fabrikat, og noen firehjulstraktorer av merke Mogul. I 1917 begynte Henry Ford fabrikasjon av sin Fordson modell F traktor. Den var mye lettere, og konstruksjonen ble mønster for senere konstruktører. Den neste store revolusjonen i traktorverdenen var da

Harry Ferguson konstruerte hydraulisk trepunkts redskapskobling som han satte på en liten traktor, men med Ferguson system kunne man overføre tyngde fra redskap til framdriftskraft uten at traktoren steilet. Produksjonen ble satt i gang i 1935 og ble senere overført til Ferguson TE20 bedre kjent her hjemme som Gråtassen. Denne konstruksjonen ble standarden på alle traktor-merker etter hvert og er fortsatt standarden i dag.

Gjennombruddet for traktoren i Norge kom i løpet av 1950-årene, da antall traktorer økte fra 9354 i 1949 til 54 358 i 1959. I samme periode gikk antall hester ned med nær 100 000. Traktoren erstattet etter hvert hesten som trekk-kraft i landbruket og ble symbolet på den mekanisering og rasjonalisering som ble påbegynt i norsk landbruk etter andre verdenskrig.

BESØK VÅR STAND

Demodag og utstilling

Ritro Maskin stiller ut nyheter fra Can-Am og Sea-Doo, samt at det blir muligheter for å prøve vannscooter! *

* -Det kreves gyldig båtførerbevis og ev. høyhastighetsbevis.

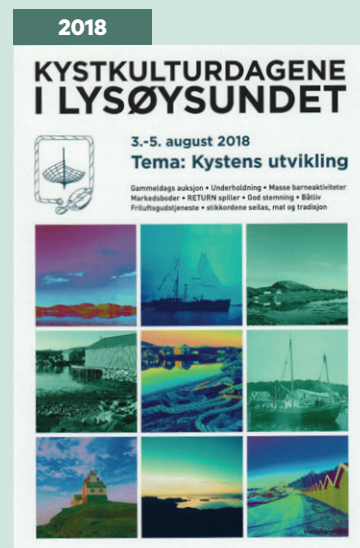
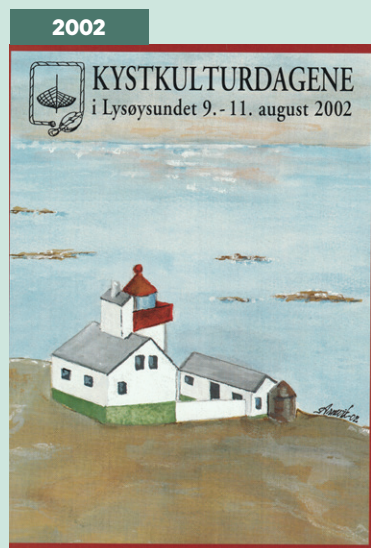
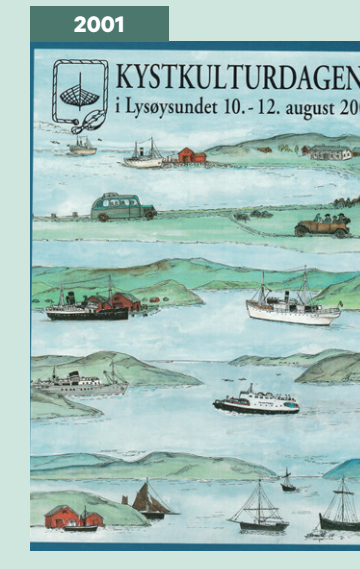
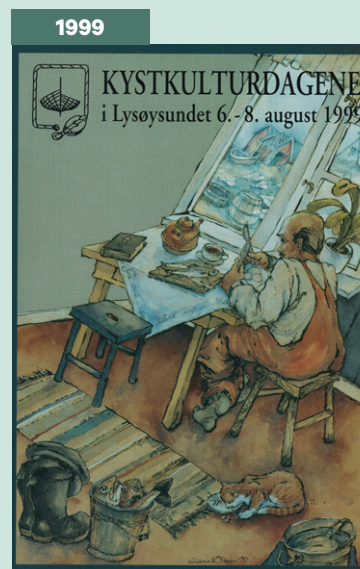
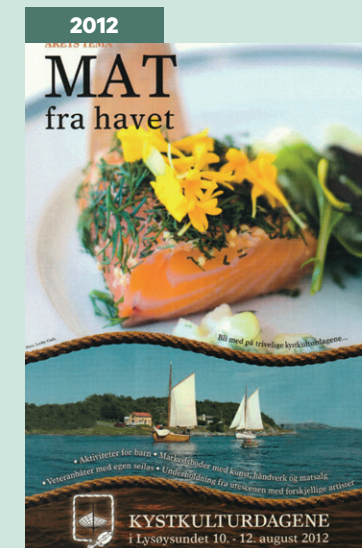
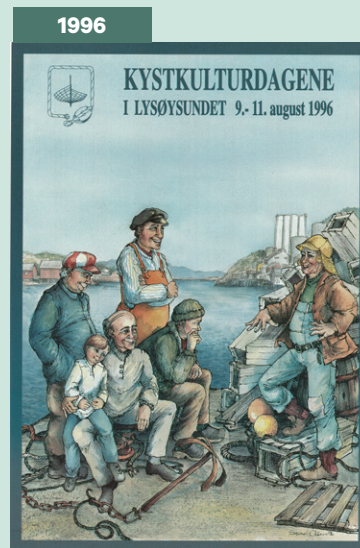
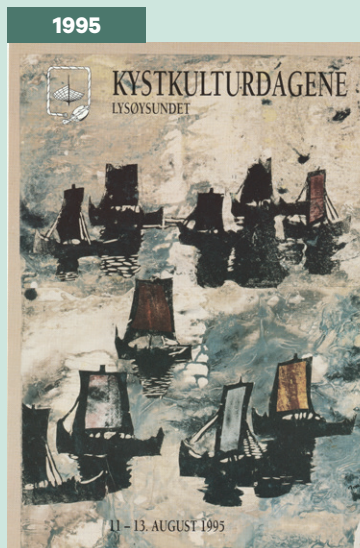
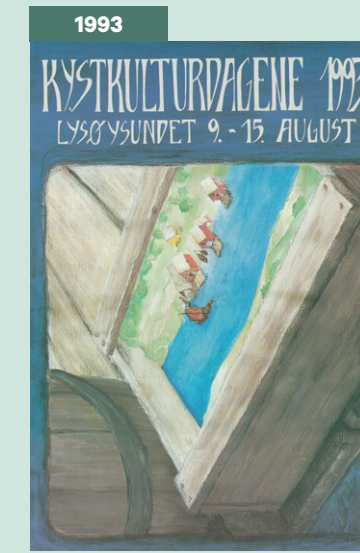
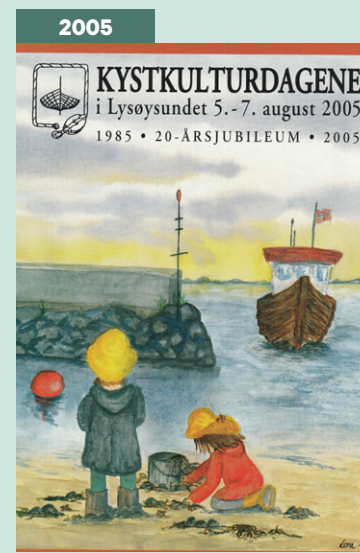
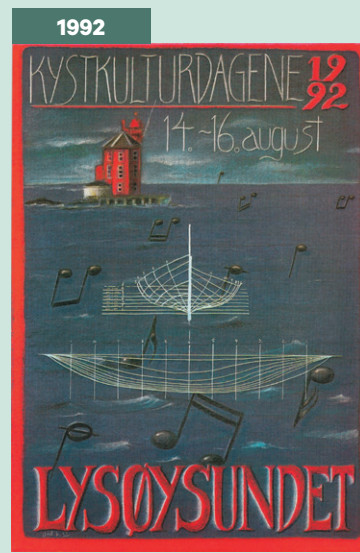
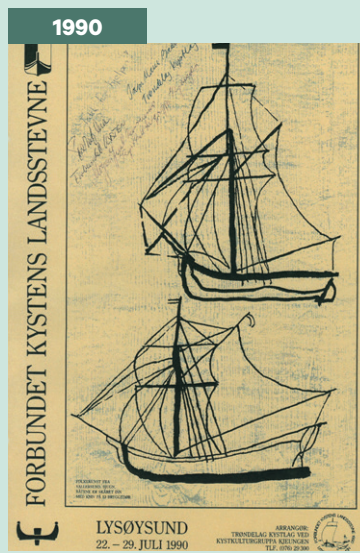
Vi ønsker lykke til med arrangementet!

Et historisk tilbakeblikk

KUNSTPLAKATER OG FORSIDER

Vi brenner for en levende kystkultur og derfor støtter vi Kystkulturdagene!

Vi håper du får en flott og innholdsrik opplevelse!

Skulle du ha behov for å snakke med en bank som er opptatt av et levende nærmiljø der du bor - ta kontakt med oss!
Ekte råd fra ekte folk. Der du bor!

Trøndelag Sparebank – I medvind og i motvind